

ПОГОВОРКИ И ФРАЗЕОЛОГИЗМИ В РОМАНА „ПОД ИГОТО“ НА ИВАН ВАЗОВ И ПРЕДАВАНЕТО ИМ НА АНГЛИЙСКИ И РУСКИ ЕЗИК

Мария БАГАШЕВА

Югозападен университет „Неофит Рилски“, България

E-mail: m_bagasheva@abv.bg

PROVERBS AND PHRASEOLOGICAL UNITS IN IVAN VAZOV'S NOVEL "UNDER THE YOKE" AND THEIR RENDERING INTO ENGLISH AND RUSSIAN

Mariya BAGASHEVA

South-West University "Neofit Rilski", Bulgaria

E-mail: m_bagasheva@abv.bg

ABSTRACT: The paper examines the use of proverbs and phraseological units in Ivan Vazov's novel "Under the Yoke" and their rendering in the English and Russian translations of the novel. It studies the specifics of proverbs and the types of phraseological units as well as similes which have been excerpted from the English and Russian translations of the novel. The approaches of their rendering in these languages and the explanation of the reasons for their absence (if any) in the translation are also discussed. The paper focuses on the difficulties a translator may have when translating proverbs and phraseological units into another language. This is because these linguistic elements reflect a people's life – their cultural, social, historical development, which poses a serious challenge for a translator to find an equivalent in a language quite different from the one in study. The study tries to discuss the most appropriate approaches a translator into English and Russian may use so as to render the specific meaning of the proverb, phraseological unit or simile without losing their "native flavor". The theoretical framework is mainly based on the study of realias (or "non-equivalent vocabulary") by S. Vlahov and S. Florin in their book "The Untranslatable in Translation".

KEYWORDS: proverbs, phraseological units, similes, English, Russian

Поговорките и фразеологизмите редом с реалиите („безеквивалентната лексика“) се считат за едни от най-трудните за превод елементи на езика (Влахов, Флорин, 1990, с. 170). Според С. Влахов и С. Флорин „реалиите са думи (и словосъчетания), назоваващи обекти, характерни за живота (бита, културата, социалното и историческото развитие) на един народ и относително чужди за друг; като носители на национален и/или исторически колорит, те поначало нямат точни съответствия (еквиваленти) в другите езици...“ (Влахов, Флорин, 1990, с. 33 – 34). В книгата си „Непреводимото в превода“ (1990), двамата автори подробно разглеждат спецификата на реалиите, видовете реалии, както и различните подходи в предаването им на други езици.

Поговорките и фразеологизмите също спадат към реалиите, тъй като те са специфични и уникални словосъчетания, характерни за всеки език, които отразяват както националния му натюрел, така и историята, културата и душевността на носителя му. Това в повечето случаи ги прави „безеквивалентни“ на друг език. Естествено, съществуват поговорки и фразеологизми, които са част от международната лексика, защото се срещат в различни езици и отразяват общочовешки и общокултурни ситуации. Но те също представляват предизвикателство за преводача, тъй като образът, значението и формата на словосъчетанието невинаги са идентични в езиците. Така например популярният английски идиом за пороен дъжд *'it's raining cats and dogs'* (буквално: *валят кучета и котки*) се предава с различни фразеологизми на различните езици, където образът на поройния дъжд се изразява с различна форма: на български ще бъде *'вали като из ведро'*, в руския език съответно *'лет, как из ведра'*¹, в немския език *'Es regnet junge Hunde; Es regnet wie aus Kübeln'*² (т.е. *вали млади кучета* или *вали като от кофи*) и т.н. Този пример показва, че макар и образът за пороен дъжд да съществува в много езици и да има еквиваленти, те не са идентични. А какво остава за изразите, които нямат еквиваленти? Ясно е,

¹ <http://feb-web.ru/feb/ushakov/ush-abc/03/us124003.htm?cmd=0&istext=1> (16.08.2021)

² <https://lyricstranslate.com/ru/idiom/let-kak-iz-vedra> (16.08.2021)

че при предаването на такива специфични словосъчетания трябва да се подхожда внимателно и с разбиране на контекста.

Макар при превода на поговорки и фразеологизми преводачът най-често да се старее да намери еквивалент в езика цел, еквивалентността може да се окаже възможна, но невинаги да е подходяща в превода. Гарбовски (2004, с. 411) посочва, че „съвременната ‘мода’ на художествения превод предписва на преводачите да следват до голяма степен формите на оригиналния текст. [...] на читателя вече не му е интересно да разбере за какво пише авторът на оригинала. На него му е интересно да разбере как това ‘звучи’ на езика на оригинала“.³ Случаите, при които еквивалентността деформира стилистичната окраска на фразеологизма и предава само денотативното значение, Габровски описва като стилистична неутрализация, която може да засегне прагматичното ниво на фразеологизма (2004, с. 411). Ето защо дори да има негов еквивалент в езика цел, задача на преводача е да прецени кой подход точно да използва, така че да предаде цялостната картина с всички нюанси (доколкото е възможно) на оригиналния текст.

Т. Бояджиев (2002, с. 300 – 301) разделя словосъчетанията на свободни и устойчиви, като определя термина устойчиво словосъчетание като синоним на фразеологична единица, а **идиом** – като синоним на фразеологизъм. Понятието **идиом** не е еднозначно, поради това много лингвисти избягват употребата му. Както Арнолд (1959, с. 199) посочва, идиомът „може да означава: а) изразна форма или граматическа конструкция, характерна за някой език; б) особен фразеологически оборот, установен в даден език, в който значенията на думите се оказват граматически и фразеологически свързани; в) израз, който е невъзможно дословно да се преведе на друг език; г) фразеологични сраствания и т.н.“⁴ В. Радева (2017, с. 225) също подчертава особеното значение на термина *идиом*, като го използва „за означаване на т.нар. фразеологични сраствания, които представляват конструкции, чиято семантика [...] не е мотивирана от значението на съставлящите я компоненти“⁵. Често лингвистите възприемат идиоматиката като съвкупност от особености на речта или отнасят към нея всичко, което трудно се анализира, т.е. сложни думи, пословици... (Арнолд, 1959, с. 200).⁵

Характерно за устойчивите словосъчетания е, „че те се възпроизвеждат в готов вид, а не се образуват всеки път в речта, както това е при свободните.“ (Бояджиев, 2002, с. 301). Според Бояджиев фразеологизмите, устойчивите сравнения и поговорките са подвидове на устойчивите словосъчетания (2002, с. 302 – 303), което означава, че тези форми са обект на колективна възпроизводимост в езика. Тяхната експресивност ги прави често употребими в речта. В същото време В. Радева отбелязва факта, че постоянният лексикален състав на фразеологичните единици не е тяхна безизключителна особеност, защото при някои от фразеологизмите е налице частична вариативност, напр. *играя по гайдата, вървя по гайдата* или *играя по свирката* (Радева, 2017, с. 227). Радева също коментира реда на съставлящите компоненти, който в едни случаи е фиксиран, напр. *от игла до конец*, но в други случаи може да се променя, като това не се отразява на значението на фразеологизма, напр. *кара я през просото* и *през просото я кара* (пак там).

За разлика от фразеологизмите, които са със структура на словосъчетания, поговорките са кратки изразителни изречения, обикновено с назидателен характер (Бояджиев, 2002, с. 303), което определя и различни подходи при предаването им на друг език.

Влахов и Флорин (1990, с. 175) смятат, че основното правило при превода на фразеологизми е, че фразеологизмът се превежда с фразеологизъм. Това е и първият похват, който предлагат – **превод с еквивалент**, когато ПЕ (приемащият език) разполага с фразеологизъм, който е със семантичното значение и конотация като (този) в ИЕ (изходния език). Вторият похват, който предлагат, е **превод с аналог**, т.е. когато фразеологизмът в ПЕ е с почти същото семантично значение, както и фразеологизмът в ИЕ. Тези два похвата Влахов и Флорин определят като фразеологичен превод. Третия похват те характеризират като **нефразеологичен** и това е, когато в ПЕ липсва както еквивалент, така и аналог на фразеологизма от ИЕ. В такъв случай се превежда с други, нефразеологични средства.

³ Преводът от руски език е мой.

⁴ Преводът от руски език е мой.

⁵ Преводът от руски език е мой.

Когато е невъзможно да се приложи фразеологичният превод, тогава преводачът може да прибегне до други лексикални средства за превод на устойчивото словосъчетание. Според Влахов и Флорин (1990, с. 181 – 184) възможните подходи в такъв случай са, както следва:

1. **Лексикален превод**, т.е. предаване на фразеологизма с лексикален синоним или със свободно съчетание.
2. **Калкиране**, т.е. дословен превод.
3. **Описателен превод**, т.е. чрез тълкуване на фразеологизма с помощта на обяснения, описания, сравнения, които в максимално кратка форма предават съдържанието му, като стремежът е да се предадат експресивността, конотацията, стилистичната обогатеност на фразеологизма.

В сравнение с фразеологизмите, устойчивите сравнения са по-динамични и разнообразни (Бояджиев, 2002, с. 303). „Те възникват предимно в разговорната реч, подчертават общи признаци на различни денотати и засилват назовавания признак“ (Бояджиев, 2002, с. 302). Често това са фразеологични единици, образувани с предлога *като* (напр. *като гръм от ясно небе* ‘неочаквано, изневиделица’); устойчивите сравнения могат да имат като пръв компонент глагол (напр. *спя като заклан*), прилагателно име (*беден като църковна мишка*) или да се използват без първи компонент (*като мълния* ‘много бързо’) (Бояджиев, 2002, с. 311). Последният вид е наречен от Ж. Кръстева „редуцирани устойчиви сравнения“ (Кръстева, 2016, с. 386).

При превода на устойчивите сравнения Влахов и Флорин (1990, с. 185 – 188) предлагат следните похвати, които зависят от структурата и функцията на устойчивото словосъчетание:

1. **Калкиране**, т.е. дословен превод, така че максимално да се запази оригиналният образ на сравнението. Но в случай че символиката, на която се градят образите, е различна при различните народи, тогава калкирането не е препоръчително. Тогава Влахов и Флорин (1990, с. 187) предлагат похвата на замяната.

2. **Замяна на сравнението**, така че в ПЕ да се предаде сравнението от ИЕ чрез различен образ, присъщ за него. Обаче, ако в сравнението е налице национално обогатен компонент, тогава замяната му е недопустима и трябва да се предаде или с калкиране, или с аналог, който е по-общ. В случай на традиционни образи, свързани с народната символика⁶, калкирането може да опорочи превода. Тогава пак се препоръчва замяна на сравнението, за да може националният символ да го предаде точно, напр. английското сравнение **drunk as a lord** (*пиян като лорд*) във френския език ще бъде *пиян като монах или тамплиер*, докато сравнението на български език ще е *пиян като свиня/ мотика*. Ако тези единици се преведат с калка, сравнението ще се загуби и няма да има съответната експресивност в ПЕ.

Пословиците и поговорките винаги са били актуални, тъй като са част от културата и неизменна част от езика на един народ. В. Жуков (2004, с. 539) определя **пословиците** като „кратки народни изречения, които имат едновременно буквално и преносно значение или само преносно значение и в граматичен план представляват завършени изречения; докато **поговорките** са кратки народни изречения, които имат само буквално значение и в граматичен план представляват завършени изречения.“⁷ Бояджиев (2002, с. 304) подчертава, че „разликата между пословиците и поговорките е в това, че **пословиците** се употребяват в речта като самостоятелни съждения, а **поговорките** получават окончателно оформление само в контекста, т.е. те са част от съждение.“ Арнолд (1959, с. 205) обръща внимание на факта, че пословиците (proverbs) обикновено имат метафорично значение, напр. *Too many cooks spoil the broth* (Много баби – хилаво дете), докато поговорките (sayings) по правило нямат метафорично значение, напр. *Where there is a will there is a way* (Където има воля, има и начин).

Както фразеологизмите, така и поговорките представляват предизвикателство при превода си на друг език поради своята многозначност, несъответствие със значението на съставлящите ги компоненти, наличието на омонимия. Разпознаването им в текста, както и разбирането на тяхното значение в контекста са неизменна част от процеса на адекватното им предаване на друг език. Трябва да се има предвид и националнокултурната специфика на езика,

⁶ Според М. Иванова в 20% от българските фразеологични единици са използвани символи (Иванова 1990, с. 79, виж и Дапчева, 2016).

⁷ Преводът от руски език е мой.

неговата образност. Невинаги наличието на съответна поговорка в ПЕ е достатъчно за предаването на значението ѝ на тази от ИЕ. Съвпадението по форма не означава задължително същото значение или същата емоционална или стилистична окраска, както е в ИЕ. Бояджиев (2002, с. 310) определя пословиците и поговорките „като устойчиви фрази и поради това, че те в повечето случаи имат комуникативно, а не номинативно значение.“ Следователно при предаването им на друг език се набляга на тяхната комуникативна функция и образност, а не толкова на формата им.

Подходите, които Влахов и Флорин (1990) предлагат при предаването на поговорки, са същите, както при превода на устойчиви словосъчетания, а именно:

1. **Превод чрез еквивалент или „историческа калка“.** Това е възможно само тогава, когато в ПЕ съществува пословица, идентична по форма и смисъл с тази от ИЕ. Тези случаи не са многобройни и обикновено това са поговорки, заимствани от други езици или носят книжен характер, напр. *Навикът е втора природа* (от латински език), преведено на английски като *Habit is second nature*.⁸

2. **Превод чрез аналог.** Това е възможно, когато пословици с еднакво смислово съдържание и морал, имат в основата си различни образи (Влахов, Флорин, 1990, с. 200).

3. **Превод чрез калкиране.** Дословният превод е възможен, когато липсва еквивалент или аналог, а преводачът иска да запази „националния и/или историческия колорит и/или оригиналния образ в съответствие с авторския замисъл или изискването на контекста“ (Влахов, Флорин, 1990, с. 202).

4. **Превод чрез преразказ или описателен превод.** Когато калкирането или дословният превод биха довели до буквализъм и това би повлияло на разбирането на поговорката, може да се прибегне до описателния подход. В този случай обаче поговорката престава да бъде поговорка и преводачът предава само моралния аспект, който тя има (Влахов, Флорин, 1990, с. 200).

С цел проучване на похватите, които преводачите на практика прилагат при предаването на фразеологизми, устойчиви сравнения и поговорки, направих следното изследване: ексцерпирях материал от романа „Под игото“ на Иван Вазов и го сравних с два превода на романа на английски и на руски език. Преводачите на романа на английски език са Маргарита Алексиева и Теодора Атанасова⁹, а на руски език преводачи са В. Володина, М. Клягина-Кондратиева и Я. Слонима.¹⁰

Ексцерпираният материал съдържа 35 поговорки, 33 фразеологизма и 8 устойчиви сравнения.

Анализ на резултатите:

1. Предаване на поговорките на английски език

След анализиране на ексцерпирания материал се установи, че най-често поговорките се предават чрез **калкиране**, т.е. дословен превод. Това бе констатирано в **21 от 35 случая**. Обяснението за този факт може би е, че изследваните поговорки са изконно български, отразяващи българската историческа и културна действителност по това време (19. век) и следователно нямат нито еквивалент, нито аналог на английски език. В един от случаите бе установен еквивалент на английски език, но въпреки това преводачът е предпочел да преведе българския вариант – „No sword cuts a bowed head“. Английският еквивалент е „Confession is the first step to repentance“. Очевидно е, че този еквивалент не предава адекватно историческата символика на поговорката. Други примери за дословен превод на поговорки от български на английски език са: „Гладна мечка хоро не играе“ – „Hungry bears won't dance“; „В рядка кал камък не хвърляй, ще те опръска“ – „Never throw a stone in a muddy pool; it's sure to splash you“; „Та сме го взели за пословица ‘Втелява се като отче Йеротея’, казваме за някого си“ – „So we've made it a proverb ‘You turn a deaf ear, like Father Yerotei’, we say to some people“.

На втора позиция е преводът с **еквивалент**, констатиран в **8 случая от 35**. Това са случаите, в които поговорката описва общочовешка ситуация, срещаща се в различни страни и

⁸ Примерът е от http://linguisticus.com/ru/TranslationTheory/OpenFolder/PEREVOD_POSLOVIC 17.08.2021г.

⁹ Вж. Vazov, 1971

¹⁰ Вж. Вазов, 1970

култури и възприемана с еднакво значение в различните езици, напр. „Който се дави в морето, и за сламка се хваща“ е преведена с еквивалента „A drowning man will clutch at a straw“. Други примери за превод с еквивалент са: „Всеки петел на купището си пее“ – „Every cock crows on his own dung heap“; „Играем си с огъня!“ – „We’re playing with fire!“; „Но да спи куче под камък“ – „But let sleeping dogs lie“; „Очи, дето се не виждат – забравят се“ – „Out of sight, out of mind“.

Трето място заема похватът предаване с **аналог – в 4 случая**, напр. „Нещо ги сърби“, предадено с „Something is biting them“, „Гарван гарвану око не вади“ – „Honor among thieves“; „Търколило се гърнето, та си намерило захлупката“ – „Birds of a feather flock together“. В **2 случая** само значението на поговорката е предадено с **преразказ** и създаване на нова поговорка със същия смисъл. Това са поговорките „Вълкът яде и броено“, където на английски е преразказан смисълът, като е запазен образът на вълка и добавен образът на агнето „The wolf will take the sheep from the shepherd too“, както и поговорката „Тъй знае баба, тъй бае...“ смислово преразказана на английски език като „I’m treating you as I know best“.

2. Предаване на поговорките на руски език

Близкото историческо и културно минало на двата народа се отразява и на близките образи при много поговорки. Това вероятно е причината най-често поговорките да се предават на руски език чрез **еквивалент – в 14 случая от 35**, напр. „Който се дави в морето, и за сламка се хваща“, преведена с еквивалента „Утопающий хватается и за соломинку“, „Мечката спи, ама ухото ѝ шава“ – „Медведь спит, а ухо держит востро“, „Преклонена глава сабя я не сече“ – „Повинную голову меч не сечет“, „Всеки петел на купището си пее“ – „Всекий петух поет в своем курятнике“, „Гарван гарвану око не вади“ – „Ворон ворону глаз не выклюет“.

На втора позиция, с много близък резултат, е похватът с предаване чрез **калкиране – в 12 случая от 35**. Това са български поговорки, отразяващи българската историческа действителност, напр. „Вържи попа да е мирно селото“ – с превод на руски език като „Свяжи попа, и приход смирится“, „Гладна мечка хоро не играе“ – „Голодному медведю не до пляски“, „Който си проси, той си носи“ – „Кто просит, тот себе приносит“, „На пътника път, на жабата локва“ – „Путнику путь, что лягушке лужа“, „Който се бои от птичките, просо не се“ – „Словом, птиц боятся – проса не сеять“. Трето място заема похватът предаване чрез **аналог – в 7 случая от 35**, напр. „Покритото мляко котки го не лочат“ – „Береженого бог бережет“, „Още не седнал на магаре, замахал крака“ – „Делите шкуру неубитого медведя...“ или „Сухо дупе риба не яде“ – „Волков боятся – в лес не ходить“. Само в **2 случая от 35** бе установен подходът на **преразказване** значението на поговорката на руски език и създаване на нова поговорка: „Вълкът яде и броено“ – „Волк и из стада овцу уведет“, както и „Но да спи куче под камък!“, където **описателно** е предаден смисълът на поговорката на руски език без създаване на нова поговорка – „Ладно, помолчим пока об этом“.

3. Предаване на фразеологизмите на английски език

При установените 33 фразеологизма най-често похватът при предаването им на английски език е **чрез еквивалент – в 13 случая**. Това най-вероятно се дължи на сходни ситуации, които не са национално обусловени и които са общи за различните култури. Напр. „Ти си приказваш бабини деветини“ – „Those are old wives’ tales“; „Право ти куме в очи“ – „...and started without beating about the bush“, „Вашата полиция не струва ни бодка“ – „Your police aren’t worth a brass farthing“, „Аз, който муха не бях убивал“ – „I who wouldn’t hurt a fly“, „Отде и тям да бръмчи тоз бръмбар в главите“ – „How they can have such bees in their bonnets“. Втора и трета позиция заемат похватите предаване на фразеологизма **чрез аналог – 9 случая** и **чрез калкиране – 8 случая**. Примери за предаване чрез аналог: „Не го изсмуквам из пръстите си“ – „I haven’t made it up“, „Ти с такава катастима скоро ще хвърлиш топа“ – „With accounts like these you’ll soon be down and out“, „То е в кърпа вързано“ – „It’s dead certainty“, „Страх ме е да не плащаме парсата само ние“ – „I’m afraid we’ll be the only ones to pay the piper“. Примери за предаване чрез калкиране: „Па ще ходим да сечем зелките“ – „We’d be off to cut cabbages“, „Турил ви е сливи в устата“ – „Has he put plums in your mouths?“, „Той поиска да изгони Луцифера чрез Велзевула“ – „He wanted to cast out Lucifer by Beelzebub“. В **4 случая** бе установен похватът предаване **чрез лексикален превод**, напр. „Косата му удари о камък“ – „He missed his aim“, „Ти приказваш на дъжд и на лапавица“ – „You’re talking nonsense“, „От мен имаш десет

лири в кърпа вързани“ – „I'll give you ten pounds as sure as my name is Kiriyak“; „Това име обезоръжаваше всички томовци“ – „That name disarmed all the doubting Thomases“.

4. Предаване на фразеологизмите на руски език

Очаквано и при предаването на фразеологизмите на руски език похватът с най-много установени примери е предаването **чрез еквивалент – в 15 случая от 33**. Примерите са почти еднакви с тези, установени в английския превод поради общонационалния характер на ситуацията, напр. „Ти си приказваш бабини деветини“ – „Что ты нам бабушкины сказки рассказываешь?“, „Трябва да ме дирят пак под листо“ – „Надо положить, во все норы загладывают“. Предаването на фразеологизми **чрез аналог** бе установено в **8 случая**, като „Яйце ще ѝ се пече на дирника“ – „Насыплют ей перца на хвост!“, „Турил ви е сливи в устата“ – „Или ...вам рты на замок замкнул?“, „Ти с такава катастима скоро ще хвърлиш топа“ – „С такой бухгалтерией тебе скоро придется протянуть ноги“, „То е в кърпа вързано“ – „Дело в шляпе“, „Страх ме е да не плащаме парсата само ние“ – „А то как бы нам одним не пришлось расхлебывать кашу“. В последния пример преводачът на руски език е използвал аналог на българския фразеологизъм, който от своя страна има еквивалент в българския език – „да сърбаме попарата“ и е със синонимно значение на фразеологизма „да плащам парсата само аз“, т.е. да нося цялата отговорност.

Също при **8 случая** е установен похватът предаване **чрез лексикален превод** като „Ти приказваш на дъжд и на лапавица“ – „А ты, хаджи, тоже сболтнул лишнее“, „Право ти куме в очи“ – „И спрашивает напрямик“, „За кумова срама“ – „Для очистки совести“, „От мен имаш десет лири в кърпа вързани“ – „Считай, что у тебя в кармане десять лир“, „Какви трици ще яде да не влезе“ – „Что же ей еще останется делать?“. А само в **2 случая** преводачите са предпочели предаване **чрез калкиране** като: „Той поиска да изгони Луцифера чрез Велзевула“ – „Он хотел изгнать черта при помощи дьявола“, „Всяко чудо за три дни“ – „И все образуется в три дня“.

5. Предаване на устойчивите сравнения на английски език

При изследването на фразеологизмите бяха установени 8 случая на устойчиви сравнения с предлог КАТО. На английски език **4 от тях** са предадени **чрез калкиране**, т.е. дословен превод, напр. „Като на куче ще ти заздрави!“ – „It'll heal as easily as a dog's“, „Начукал се като руски сапожник“ – „I'm as drunk as a Russian cobbler“, „Да ни избият като кучета“ – „We might have all been killed off like dogs“. Това може да се обясни с националния колорит на сравнението, което ще се загуби, ако се потърси еквивалент или се преведе описателно. Все пак в **3 случая** бе установен похватът предаване **чрез еквивалент**, напр. „Свободен като вълк в гората“ – „Ognyanov is as free as a wolf in the forest“, „Те (думите) паднаха като гръм от ясно небе“ – „To him they were a bolt from the blue“. Има само 1 случай на предаване чрез аналог – „Ще ни изколят като пилци“ – „We'll be slaughtered like sheep“.

6. Предаване на устойчивите сравнения на руски език

Поради близостта на двата езика устойчивите сравнения на руски език се предават предимно **чрез еквивалент – в 6 от 8 случая**, напр. „Като на куче ще ти заздрави!“ – „Заживет как на собаке“, „Начукал се като руски сапожник“ – „Назюзюкался, мол, как русский сапожник“, „Мълчи като галфон“ – „Молчит, как чурбан“. Установени бяха по **1 случай** за предаване **чрез аналог**, напр. „Ще ни изколят като пилци“ – „И всех нас перережут как овец“, и **1 случай** за предаване **чрез калка**, напр. „Да ни избият като кучета“ – „Чтоб нас всех перебили как собак“.

Заклучение

Предаването на фразеологизми и поговорки от един език на друг представлява голямо предизвикателство пред преводача поради специфичния характер на тези изрази, които се явяват духовно наследство на един народ, част от неговата култура. Намирането на еквивалент, който е идентичен с оригиналния израз не само смислово, но и контекстуално, и като емоционален заряд, и в същото време запазващ националния колорит и авторовия замисъл, е един от най-трудните аспекти на превода. Както се оказва от направеното изследване, този подход е най-често използван от преводачите и на двата езика, макар че руският език, като славянски, е много по-близък до българския език и е нормално да има еквиваленти на фразеологизмите и поговорките, докато английският език, като германски език, е доста отдалечен от българския език като лексика и начин на изразяване, особено през 19. век, и

въпреки това в повечето случаи преводачите са намерили съответен израз, който е еквивалент на оригиналния. И това изследване разкрива, че намирането на еквивалентно езиково съответствие е сложен и многопластов процес, който показва майсторството и професионализма на преводача, както и високото качество на превода впоследствие.

БИБЛИОГРАФИЯ:

- Арнольд, И. В. (1959)** Лексикология современного английского языка: учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – Издательство Литературы на иностранных языках, 351с. (*Arnol'd I. V. Leksikologiya sovremennogo angliyskogo yazyka: ucheb. dlya in-tov i fak. inostr. yaz. – Izdatel'stvo Literatury na inostrannykh yazykakh, 351s.*)
- Бояджиев, Т. (2002)** Българска лексикология. София: Издателска къща Анубис. (*Boyadzhiev T. Balgarska leksikologia. Sofia: Izdatelska kashta Anubis.*)
- Вазов, Ив. (1970)** Под Игом. Москва: Изд-во „Художественная литература“. (*Vazov, I. Pod Igom. Moskva: Izd-vo „Khudozhestvennaya literatura“.*)
- Вазов, Ив. (1986)** Под игото. София: Български писател. (*Vazov, Iv. Pod igoto. Sofia: Bulgarski pisatel.*)
- Влахов, С., Флорин, С. (1990)** Непреводимото в превода. София: Наука и изкуство. (*Vlakhov S., Florin S. Neprevodimoto v prevoda. Sofia: Nauka i izkustvo.*)
- Габровский, Н. К. (2004)** Теория перевода. Издательство Московского университета. Москва. (*Gabrovskiy. N.K. Teoriya perevoda. Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta. Moskva.*)
- Дапчева, Й. (2016)** Фразеологичните символи като принадлежност към езика и духовната култура. – В: Лексикографията в началото на XXI век. Доклади от Седмата международна конференция по лексикография и лексикология (София, 15 – 16 октомври, 2015 г.), София: Изд. на БАН „Проф. М. Дринов“, с. 342 – 349. (*Dapcheva, Y. Frazeologichnite simvoli kato prinadlezhnost kum ezika i duhovnata kultura. –V: Leksikografiyata v nachaloto na XXI vek. Dokladi ot Sedmata mezhdunarodna konferentsia po leksikografia i leksikologia (Sofiya, 15 – 16 oktomvri, 2015 g.), Sofia: Izd. na BAN „Prof. M. Drinov“, s. 342 – 349).*)
- Жуков, В. П. (2004)** Словарь русских пословиц и поговорок. 11-е изд., стер. – М.: Русский язык – Медиа. (*Zhukov V. P. Slovar' russkikh poslovits i pogovorok. 11-ye izd., ster. – M.: Russkiy yazyk – Media.*)
- Иванова, М. (1990)** Ролята на езиковите образи при оформяне на значението в българските фразеологизми. // *Български език*, 1, с. 61 – 75. (*Ivanova, M. Rolyata na ezikovite obrazi pri oformyane na znachenieto v bulgarskite frazeologizmi. // Bulgarski ezik, 1, s. 61 – 75.*)
- Кръстева, Ж. (2016)** Устойчиви сравнения с интензифициращ характер в българския и френския език. – В: *Лексикографията в началото на XXI век. Доклади от Седмата международна конференция по лексикография и лексикология* (София, 15 – 16 октомври, 2015 г.), София: Изд. на БАН Проф. М. Дринов, с. 379 – 384. (*Krasteva, Zh. Ustoychivi sravneniya s intenzifitsirashht harakter v balgarskia i frenskia ezik. –V: Leksikografiyata v nachaloto na XXI vek. Dokladi ot Sedmata mezhdunarodna konferentsiya po leksikografia i leksikologia (Sofia, 15 – 16 oktomvri, 2015 g.), Sofia: Izd. na BAN Prof. M. Drinov, s. 379 – 384.*)
- Радева, В. (2017)** *Българска лексикология и лексикография*. София: Изток-Запад. (*Radeva, V. Balgarska leksikologia i leksikografia. Sofia: Iztok-Zapad.*)
- Vazov, I. (1971)** *Under the Yoke*. New York: Twayne Publishers Inc.